

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetun lain 7 ja 11 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetun lain 7 ja 11 §:n muuttamisesta (HE 148/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Tuuli Oikarinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- juristi Ella Kainulainen, Energiavirasto
- kilpailutasiantuntija Roland Magnusson, Energiavirasto
- asiantuntija Annina Alasaari, Energiateollisuus ry
- edunvalvontapäällikkö Veera Villikari, Suomen uusiutuvat ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annettua lakia.

Esityksen mukaan laista poistettaisiin rajausta, jonka mukaan talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutukseen voi osallistua yhdestä konsernista vain yksi yritys. Rajausta poistettaisiin, koska se voi rajoittaa kilpailutukseen osallistumista tavalla, joka ei ole Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintakäytännön mukainen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen tausta ja tavoitteet

Esityksen taustalla on tarve täsmentää kansallista lainsäädäntöä vastaamaan EU:n tuomioistuimen ratkaisukäytännössään vahvistamaa käyttöoikeussopimusdirektiivin tulkintaa.

Valiokunnan mietintö TaVM 17/2025 vp

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merituulivoimalakia, joka tuli voimaan 1.1.2025. Laissa säädetään uudesta kilpailutuksesta, joka liittyy käyttöoikeuden saamiseen Suomen talousvyöhykkeeseen merituulivoimahanketta varten. Kilpailutuksen järjestää Energiavirasto, ja siihen voivat osallistua merituulivoimahankkeiden kehittämisestä kiinnostuneet yritykset ja yhteisöt. Talousvyöhykkeen merituulivoima-alueita ei ole vielä valittu eikä kilpailutuksia järjestetty.

Talousvyöhykkeen merituulivoimalakiin sisältyy kilpailutukseen osallistumista koskeva raja, jonka mukaan kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetusta konsernista kilpailutukseen saa osallistua yksin tai osana ryhmittymää vain yksi yritys. Sittemmin on kuitenkin ilmennyt, ettei lainkohta ole yhdenmukainen Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön kanssa. Raja on katsottu tarpeelliseksi poistaa, jottei kilpailutusta katsottaisi syrjiväksi.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta lähtökohdiltaan perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Ehdotuksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä on lisäksi ilmennyt tarve kumota lakiin sisältyvä kilpailutukseen liittyvä osallistumismaksua koskeva säännös. Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna.

Kilpailutukseen osallistuminen

Samaan konserniin kuuluvien yritysten osallistumisoikeutta rajoittavan sääntelyn taustalla on ollut ajatus siitä, että merituulivoimahankkeen kokoisessa projektissa samaan konserniin kuuluvien yritysten tarjoukset eivät voisi olla sillä tavoin erillisiä, että kilpailu ei vaarantuisi. Raja voisi kuitenkin rajoittaa kilpailutukseen osallistumista tavalla, joka ei ole Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintakäytännön mukainen. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella rajauksen poistamisella olisi vain vähäisiä yritysvaikutuksia kilpailutuksen potentiaaliin osallistujiin sekä vähäisiä viranomaisvaikutuksia Energiavirastoon. Samalla muutosta voidaan pitää oikeusvarmuuden ja merituulivoimahankkeiden toteutumisen varmistamiseksi tärkeänä: nykyisen oikeustilan riskinä olisi hankkeiden viivästyminen tai toteutumatta jääminen mahdollisten valitusten ja tuomioistuinkäsittelyjen vuoksi. Kyse on siten ensisijaisesti oikeusvarmuuden turvaamisesta.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa ehdotettua sääntelyä on lisäksi pidetty perusteltuna laajan osallistumisoikeuden turvaamiseksi. Merituulivoiman potentiaalia Suomen sähköntuotannon lisäämisessä ja energiasiirtymän edistämiseksi on pidetty merkittävänä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille myös muita kuin välittömästi nyt käsiteltävään lakiehdotukseen liittyviä, kilpailutuksen järjestämistä koskevia näkökohtia. Talousvaliokunta korostaa, että lain tavoitteiden toteutumisen kannalta on tärkeää, että kilpailutuksen malli on ennakoitava ja avoin. Valiokunta yhtyy myös arvioon siitä, että kilpailutuksessa tulisi painottaa laadullisia kriteerejä, ja maksujen ja vakuuksien, kuten edistämisvakuuden, tulee pysyä kohtuullisina.

Valiokunnan mietintö TaVM 17/2025 vp

Osallistumismaksu

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä on ilmennyt myös toinen oikeusvarmuuteen liittyvä muutostarve. Merituulivoimalakiin sisältyy osallistumismaksua koskeva lain 8 §:n säännös, jonka mukaan kilpailutukseen osallistuja on velvollinen suorittamaan Energiavirastolle osallistumismaksun, jota ei palauteta. Maksun suuruudesta säädetään työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Lakia soveltava Energiavirasto on esittänyt säännöksen kumoamista, koska edellä tarkastellun konsernirajoituksen tavoin myös osallistumismaksua koskevan säännöksen on arvioitu voivan olla ristiriidassa EU-oikeuden kanssa.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella osallistumismaksun periminen voisi lisätä kilpailutuksen oikeudellisia riskejä ja hidastaa merituulivoimalain tavoitteiden toteutumista. Energiavirasto on katsonut, että säännöksen kumoaminen varmistaisi osaltaan sen, että kilpailutus järjestetään yhdenvertaisella ja syrjimättömällä tavalla sekä suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on lisäksi tuotu esille, että osallistumismaksun periminen voisi aiheuttaa vuosia kestäviä oikeusprosesseja, jotka voisivat hidastaa merituulihankkeiden toteutumista. Tästä valtiolle aiheutuvat kulut voisivat olla huomattavasti suuremmat kuin osallistumismaksusta saatavat tulot. Talousvaliokunta esittää tämän vuoksi myös osallistumismaksua koskevan sääntelyn kumoamista.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

8 §. Osallistumismaksu. Talousvaliokunta ehdottaa osallistumismaksua koskevan pykälän kumoamista. Voimassa olevan lain 8 §:n 1 momentissa on säädetty kilpailutukseen osallistujan velvollisuudesta suorittaa Energiavirastolle osallistumismaksu, jota ei palauteta. Pykälän 2 momentin mukaan osallistumismaksun suuruudesta säädetään työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että osallistumismaksua koskevaan sääntelyyn sisältyy riski siitä, että sääntely tulkittaisiin EU-oikeuden vastaiseksi, ja pitää 8 §:n kumoamista oikeusvarmuuden ja lain tavoitteiden toteutumisen kannalta perusteltuna. Lain nimikkeeseen tehtäisiin tästä johtuva tekninen muutos.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 148/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö TaVM 17/2025 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetun lain ~~7 ja 11 §:n~~ muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetun lain (937/2024) 8 §, ja
muutetaan ~~merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annetun lain (937/2024)~~ 7 §:n 1 momentti ja
11 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 §

Kilpailutukseen osallistuminen

Oikeus osallistua kilpailutukseen on yrityksellä, yhteisöllä ja niiden ryhmittymällä. Osallistujalla on oltava riittävä osaaminen, kokemus, luotettavuus ja taloudelliset valmiudet merituulivoimahankkeen edistämiseen.

11 §

Poissulkemisperusteet

Energiaviraston tulee sulkea osallistuja kilpailutuksen ulkopuolelle, jos sen omistus muuttuu kilpailutuksen aikana siten, ettei se enää täytä kilpailutukseen osallistumisen edellytyksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Valiokunnan mietintö TaVM 17/2025 vp

Helsingissä 19.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

jäsen Kaisa Garedeu ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk (tilapäinen puheenjohtaja)
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
varajäsen Aleksi Jäntti kok
varajäsen Teemu Kinnari kok
varajäsen Hanna Laine-Nousimaa sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen